

Nr 809

Av herr Pettersson, Arne, och herr Hansson, Torsten, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 88, med förslag till folkbokföringsförordning, m. m.

(Lika lydande med motion nr 1011 i Andra kammaren)

Stockholm den 18 april 1967

Arne Pettersson (s)

Torsten Hansson (s)

Nr 810

Av herrar Schött och Enarsson, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 88, med förslag till folkbokföringsförordning, m. m.

(Lika lydande med motion nr 1012 i Andra kammaren)

Till grund för Kungl. Maj:ts proposition nr 88 med förslag till folkbokföringsförordning m. m. ligger Centrala folkbokförings- och uppborädsnämndens betänkande (SOU 1966:16).

På s. 20 i propositionen uppges att CFU:s förslag i remissyttrandena i stort sett tillstyrkts eller lämnats utan erinran. Denna uppgift kan knappast anses rättvisande, då förslaget på väsentliga punkter mötts av mycket stark kritik.

Främst gäller detta förslaget att slopa de nuvarande mantalsuppgifterna. Även de som har tillstyrkt förslaget har i sina yttranden medtagit väsentliga reservationer. Så uttalar exempelvis kammarrätten att det nya systemet givetvis kommer att medföra en ökad arbetsbelastning för kommunerna och en ökning av antalet mantalsskrivningsprocesser. Vidare framhåller exempelvis uppborädsverket i Halmstad att en förutsättning för tillstyrkande är att man stadgar ovillkorlig skyldighet för fastighetsägare och lägenhetsinnehavare att anmäla utflyttning, vilket ej skett i det nu föreliggande förslaget.

Länsstyrelsen i Skaraborgs län anser att slopandet av mantalsuppgifterna leder till att antalet framställningar från kommunerna med erinringar mot stommarna till mantalslängd blir stort men att denna nackdel kan motverkas genom tillsättande av kommunala ombud. Förslaget innebär emellertid tvärtom ett slopande av de nuvarande roteombuden. Vidare anser Svenska landsförbundet att man före ett beslut om slopandet av mantalsuppgifterna bör ytterligare utreda och överväga deras användning för andra ändamål, såsom underlag för planering och statistik hos kommunerna, medan föreningen Sveriges kronokamrerare helst sett att man först skaffat sig något års erfarenheter av ADB-systemet för att säkrare kunna bedöma frågan om man kan avvara mantalsuppgifterna.

Tveksamheten hos dessa tillstyrkande remissinstanser är således påfallande. Någon motsvarande tveksamhet hos de avstyrkande remissinstanserna synes ej vara för handen.

Sveriges häradsrättsförenings yttrande betecknas i propositionen såsom representativt för sistnämnda remissinstanser. Beträffande mantalsskrivningen anför denna förening bland annat:

Nämndens förslag att slopa mantalsskrivningen i dess nuvarande form måste föreningen med bestämdhet avstyrka. De erfarenheter, som under en lång tid vunnits vid olika mantalsskrivningsförrättningar, är av sådan art att man med säkerhet vågar påstå, att det föreslagna förenklade förfarandet kommer att medföra en betydligt försämrad folkregistrering med alla de olägenheter detta för med sig. I betänkandet har å s. 100 ff. redovisats de många rättsverkningarna av kyrkobokföringen och mantalsskrivningen. I så gott som samtliga dessa fall torde den föreslagna förenklingen av arbetet för de lokala skattemyndigheterna innebära ökade arbetsuppgifter för andra myndigheter. Dessutom måste man räkna med en betydligt försämrad service åt allmänheten. Detta uppvägs icke av befrielsen från det relativt enkla arbete, som ifyllandet av mantalsblanketten innebär. Det synes t. ex. fullt klart, att en försämrad folkregistrering får till följd mer inaktuella röstlängder. Detta skulle i sin tur medföra en icke obetydlig ökning av antalet medborgare, som måste begagna sig av poströstning. Men även röstkortet kommer ofta att innehålla felaktiga adresser i dessa fall. Följden härav blir troligen ett försämrat valdeltagande, vilket föreningen bedömer som en mycket allvarlig olägenhet med det nya systemet.

Häradsrättsföreningen anför vidare att slopandet av mantalsuppgifterna även kommer att försvåra debiteringen av preliminär skatt. I det nya ADB-systemet skall nämligen lokal skattemyndighet i samband med mantalsskrivningen avisera datakontoret om eventuella ändringar i de preliminärskattkoder, som finns registrerade i preliminärskattebandet. Om mantalsuppgifterna bibehålls, kan myndigheten från dessa hämta uppgift om flertalet fall då övergång mellan preliminär A- och B-skatt bör ske. Detta framgår nämligen av uppgifterna i blanketten om yrke och anställning. Nuvarande erfarenheter ger vid handen, att de skattskyldiga endast undantagsvis självmant gör anmälan om sådana förändrade inkomstförhållanden, som

bör föranleda ändring av skatteslaget. Lokala skattemyndigheters möjligheter att inom rimlig tid rätta felaktigheter i detta avseende bortfaller således så gott som helt med slopandet av mantalsuppgifterna. En försämrad preliminärskatteuppbörd torde därför bli en följd av det föreliggande förslaget.

Vidare framhåller föreningen bland annat att någon arbetsbesparing totalt för olika myndigheter helt säkert icke kommer till stånd genom den föreslagna reformen. Det vid mantalsskrivningsförfarandet inbesparade arbetet motvägs nämligen av ett betydligt utökat arbete för sjukkassor och andra bidragsutbetalande myndigheter samt icke minst för taxeringsnämnderna. Även antalet mantalsskrivningsmål kan väntas stiga avsevärt.

Stadskollegiet i Göteborg finner för sin del på goda grunder det verklighetsfrämmande att tro att tillräcklig effekt skulle nås genom de föreslagna propagandaåtgärderna och anser att CFU:s betänkande ej bör läggas till grund för lagstiftning, medan domkapitlet i Göteborg anser förslaget innebära ett så betydande osäkerhetsmoment i befolkningsregistreringen att dennas tillförlitlighet sätts i fara. Härtill kommer att domkapitlet även ur rätts-säkerhetssynpunkt finner det svårt att motivera förslaget och därför föreslår att med avskaffandet av mantalsuppgifterna bör anstå till en eventuell framtida centraliserad folkbokföring.

Starka betänkligheter mot slopandet av mantalsuppgifterna har också anförts från statistisk synpunkt. Således hävdar statistiska centralbyrån, att sambandet mellan mantalsuppgiften och befolkningsstatistiken samt folk- och bostadsräkningarna icke penetrerats tillräckligt, och anser vidare att vissa nyligen framkomna behov kanske bäst skulle tillgodoses genom årliga mantalsuppgifter.

Sammanlagt har tveksamheten i de tillstyrkande remissyttrandena och kraften i de avstyrkande remissyttrandena sådan tyngd att enligt vår mening något slopande av mantalsuppgifterna ej borde komma i fråga, i vart fall icke för närvarande.

En förbättring av CFU:s förslag är det då departementschefen föreslår att fastighetsägaren får en ovillkorlig anmälningsskyldighet vid inflyttning. Otillfredsställande är det emellertid att denna anmälningsskyldighet, trots bland annat häradskrivarnas och kronokamrerarnas förslag därom, ej föreslås omfatta även utflyttning. Det må här framhållas att exempelvis uppgift om utlännning, som flyttar från riket, knappast kan erhållas på annat sätt än genom skyldighet för bostadsupplåtare att anmäla avflyttning.

I motsats till CFU och departementschefen anser vi att behovet av roteombud kvarstår, även om mantalsuppgifterna skulle avskaffas. Roteombuden skulle då som Häradskrivarföreningen föreslagit medverka till den effektivare kyrkobokföring, som är en av huvudförutsättningarna för att det nya systemet skall kunna genomföras. Befolkningens ökade rörlighet även på landsbygden och de föreslagna större kyrkobokföringsdistrikten

medför både för pastor och lokal skattemyndighet behov av medhjälpare med större lokalkännedom. I ett system utan mantalsuppgifter skulle roteombudens arbete få en delvis annan inriktning än för närvarande. Det vore också lämpligt att söka intensifiera deras verksamhet. Givetvis fordras en omarbetning av nu gällande normalinstruktion för roteombuden, utfärdad redan år 1947, så att den bättre ansluter sig till de förändrade förhållanden som en ny lagstiftning kommer att medföra.

Under återopande av det anförda får vi hemställa,

att riksdagen vid behandlingen av Kungl. Maj:ts proposition nr 88 med förslag till folkbokföringsförordning m. m. måtte besluta

att avslå förslaget om slopande av de särskilda mantalsuppgifterna;

att komplettera de föreslagna bestämmelserna med åläggande för fastighetsägare eller innehavare av bostadslägenhet, som upplåter bostad åt annan, om skyldighet att till pastorsämbetet anmäla jämväl utflyttning;

att nuvarande system med roteombud såsom medhjälpare åt pastorsämbeten och lokal skattemyndighet skall bibehållas.

Stockholm den 18 april 1967

Lars Schött (h)

Arvid Enarsson (h)

Nr 811

Av herr Nilsson, Yngve m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 91, angående godkännande av överenskommelse mellan Sverige och Danmark rörande import av nötkött till Sverige.

(Lika lydande med motion nr 1013 i Andra kammaren)

Stockholm den 18 april 1967

N. Yngve Nilsson (h)

Ivan Svanström (cp)

Sten Åkesson (fp)